

Početna stranica>Zakonodavstvo i sudska praksa>Nacionalno zakonodavstvo

Национално законодателство

Mađarska

Настоящата страница Ви предоставя информация относно правната система в Унгария.

Източници на правото

I. Йерархия на правните норми

1. Основен закон

Основният закон на Унгария (обнародван на 25 април 2011 г.) стои на върха в йерархията на правните норми в Унгария и всички останали закони трябва да са съобразени с него. Основният закон беше приет от **Парламента на Унгария** (известен още като Народното събрание) и **изменянето му изисква гласовете на мнозинство от две трети от членовете на Парламента** (член S, параграф 2 от Основния закон).

Основният закон и преходните му разпоредби (преходни разпоредби на Основния закон на Унгария, обнародвани на 31 декември 2011 г.) **влязоха в сила на 1 януари 2012 г.**

Основният закон се състои **от шест глави**: преамбюл, озаглавен „**Национално признание**“, както и глави, озаглавени „**Основни начала**“ (членове A—U), „**Свобода и отговорност**“ (членове I—XXXI), „**Държавен ред**“ (членове 1—54), „Специални правни редове“ и „**Заклучителни и други разпоредби**“.

В главата, озаглавена „**Основни начала**“, се съдържат общи разпоредби и се определя следното:

формата на управление,

основните принципи на функциониране на държавата,

прехвърлянето на определени правомощия на Европейския съюз,

унгарската столица и регионалните административни подразделения,

основните разпоредби за унгарското гражданство и придобиването му,

официалния език, герба, знамето, националния химн, националните празници и официалната валута на Унгария,

мястото на Основния закон в унгарската правна система, т.е. че унгарската правна система се базира на Основния закон,

процедурата за приемане и изменение на Основния закон,

видовете законодателни актове в Унгария,

някои основни принципи, включително:

забраната за силово придобиване и упражняване на власт,

отговорността за съдбата на унгарците, живеещи в чужбина,

сътрудничеството за установяване на европейско единство,

закрила на института на брака,

осигуряването на условия за лоялна конкуренция,

принципа за балансирано, прозрачно и устойчиво управление на бюджета,

задължението за закрила и опазване на природните ресурси,

създаването и опазването на мира и сигурността и стремежа към сътрудничество с всички нации и държави по света за постигане на устойчиво развитие на човечеството.

В главата, озаглавена „**Свобода и отговорност**“, се съдържат основните права и задължения. **Изброените по-долу (наред с други) се признават за основни права:**

правото на живот и човешко достойнство,

забраната на мъченията, нечовешкото или унижителното отношение или наказание, поробването и принудителното подчинение, както и трафика на хора,

забраната на всички практики, насочени към евгениката, използването на човешкото тяло или някоя негова част за финансова изгода, както и клонирането на хора,

правото на свобода и лична безопасност и разпоредби, гарантиращи, че личната свобода не може да бъде отнемана,

правото на свобода на движение и свободен избор на местоживеење,

правото на личен и семеен живот,

правото на защита на личните данни и на достъп до данните от обществен интерес,

правото на свобода на мисълта, съвестта и религията,

правото на мирни събрания,

правото на свобода на словото,

правото на образование и култура,

правото на свободен избор на работа, професия и предприемачески дейности,

правото на собственост,

забраната за експулсиране на унгарски граждани от територията на Унгария,

правото на убежище,

равенството пред закона,

недискриминацията,

забраната на детския труд,

правото на здравословна околна среда,

правото на гражданите да гласуват и да бъдат избирани в изборите за членове на парламента на Унгария, местни представители и кметове, както и за членове на Европейския парламент,

правото делата на гражданите да бъдат разглеждани от органите безпристрастно, справедливо и своевременно,

правото на всеки унгарски гражданин да бъде защитаван от Унгария по време на престоя си в чужбина,

като в Основния закон се определят също правата на гражданите и основните права на лицата, по отношение на които има образувано наказателно производство.

Съгласно Основния закон Унгария се стреми, наред с другото:

да предостави социална сигурност на всички свои граждани,

да предостави на всеки гражданин прилично жилище и достъп до обществени услуги.

Основният закон предвижда различни **задължения**, а именно:

задължението да се допринася за задоволяването на общите нужди (равнопоставено данъчно облагане), и

задължението за унгарските граждани да защитават страната си.

В главата от Основния закон, озаглавена „**Държавен ред**“, се съдържат най-основните разпоредби, отнасящи се до обществените личности и най-важните институции на държавата, като се определя правния статут и функциите на:

Парламента,

президента на републиката,

правителството,

автономните регулаторни органи,

Конституционния съд,

съдебните органи и прокуратурата,

комисаря по основните права,

органите на местното управление,

Унгарската народна банка,

държавната Сметна палата,

унгарските въоръжени сили,

полицията и службите за национална сигурност,

националните референдуми.

В главата от Основния закон, озаглавена „**Специални правни редове**“, се съдържат разпоредби, уреждащи положението на национална криза, извънредното положение, положението на превантивна защита, неочакваните нападения и положението на изключителна опасност.

2. Закони на парламента

В Унгария законите се приемат от **Парламента**. Съгласно Основния закон **нормите във връзка с основните права и задължения** се определят в законите. Законите на парламента се приемат с **обикновено мнозинство от гласовете** (повече от половината гласове на присъстващите членове). Това не се прилага по отношение на така наречените **кардинални закони**, определени от Основния закон, чието приемане и изменение изискват мнозинство от **две трети** от гласовете на **присъстващите** членове на Парламента.

Съгласно Основния закон кардиналните закони уреждат например гражданството, вероизповеданията, правата на националните малцинства, живеещи в Унгария, правния статут и възнаграждението на членовете на парламента и на президента на републиката, Конституционния съд, органите на местно управление, подробните разпоредби за използването на герба и националното знаме, както и разпоредбите за удостоверяването с държавни отличия.

Съгласно Основния закон разрешението за признаване на задължителния характер на учредителните договори на Европейския съюз и договорите за тяхното изменение, обявяването на война, сключването на мир и обявяването на състояние на специален правен ред изискват мнозинство от две трети от гласовете на всички членове на Парламента.

Преди приемането на Закон XXXI от 1989 г. за изменение на Конституцията Президентският съвет на Унгария разполагаше с правомощието да издава законодателни укази. От гледна точка на йерархията на правните норми законодателни укази, които все още са в сила, се определят като нормативни актове, имащи правната сила на закони.

3. Укази

Основният закон признава правителствените укази, указите на министър-председателя, министерските укази, указите на управителя на Унгарската народна банка, указите на ръководителите на автономни регулаторни органи и указите на органите на местно управление. Националният съвет по отбраната — в условия на национална криза, и президентът на републиката — при извънредно положение, могат също да издават укази.

3.1. Правителствени укази

Правителството може да издава **укази** въз основа на **първично или делегирано му със закони правомощие**. Първичните правомощия са установени в член 15, параграф 3 от Основния закон, който гласи, че правителството може да издава укази в рамките на своята компетентност по всеки въпрос, който не е уреден със закон. Указите на правителството не могат да противоречат на законите. Това не ограничава правомощията на парламента, който има компетентност във всяка регулаторна област.

Съгласно Основния закон и Закон CXXX от 2010 г. относно законодателството правителството може, въз основа на специално законодателно правомощие, да издава укази за изпълнението на закони. Съгласно член 5, параграф 1 от Закона CXXX от 2010 г. в разрешението за издаване на подзаконов актове за изпълнение трябва да се упоменат титулярът, предметът и обхватът на правомощието. Титулярът не може да предоставя законодателното правомощие на друга страна.

3.2. Укази на министър-председателя

Съгласно Основния закон министър-председателят може също да издава укази, като например да назначи с указ заместник министър-председател измежду министрите. В йерархията на правните норми указите, издавани от министър-председателя, са от същия ранг като министерските укази.

3.3. Министерски укази

Министерските укази се нареждат по-долу от правителствените укази в йерархията на правните норми. Съгласно Основния закон министрите се **оправомощават** да издават укази със закон или правителствен указ (издаден в рамките на първичната им законодателна компетентност), като те издават указите самостоятелно или заедно с други министри; такива укази не могат да противоречат на законите, правителствените укази или указите на управителя на Унгарската народна банка.

3.4. Укази на управителя на Унгарската народна банка

В рамките на своята компетентност, определена с кардинален закон, управителят на Унгарската народна банка може да бъде **законово оправомощен да** издава укази, които не могат да противоречат на законите.

3.5. Укази на ръководителите на автономни регулаторни органи

Съгласно член 23, параграф 4 от Основния закон в рамките на определената им с кардинален закон компетентност ръководителите на автономни регулаторни органи са законово оправомощени да издават укази, които не могат да противоречат на законите, правителствените укази, указите на министър-председателя, министерските укази или указите на управителя на Унгарската народна банка.

3.6. Укази на органите на местно управление

Съгласно член 32, параграф 2 от Основния закон в рамките на своята компетентност органите на местно управление могат да издават местни укази за уреждането на местни социални отношения, които не са уредени със закон или акт със силата на закон. Указите на органите на местно управление не могат да противоречат на останалото законодателство.

Подробната уредба за указите, които представителните органи на местното управление могат да издават, е дадена в Закон CLXXXIX от 2011 г. за органите на местно управление в Унгария.

4. Международни споразумения и основни принципи на международното право

Правителството на Унгария може да сключва **международни споразумения** с други държави или правителствата на други държави. В Унгария отношенията между международните споразумения и вътрешното право се основават на дуалистична система; т.е. международните споразумения **стават част от вътрешното право** посредством **обнародването** им с правни разпоредби.

Принципи на международното право

Съгласно член Q, параграф 3 от Основния закон Унгария приема общопризнатите норми на международното право. Международният обичай и общите принципи на международното право са част вътрешното право, без да имат нужда от трансформиране.

II. Незаконодателни източници на правото

1. Правни инструменти на държавната администрация

Унгарската правна система включва правни инструменти на държавната администрация, които въпреки че съдържат нормативни разпоредби, не се считат за законодателни актове. В Закона за законодателството (Закон CXXX от 2010 г.) се определят два вида правни инструменти на държавната администрация: нормативни решения и нормативни заповеди. Това са норми за поведение, които не са общозадължителни, т.е. не са задължителни за всички. Те представляват просто вътрешни разпоредби, организационни и оперативни норми, които са свързани единствено с този, който ги издава, или с подчинените му органи и лица. Нормативните решения и заповеди не могат да установяват правата и задълженията за гражданите. Правните инструменти на държавната администрация не могат да противоречат на останалото законодателство и да повтарят законодателни разпоредби.

Съгласно предишния Закон за законодателството (Закон XI от 1987 г.) **статистическите съобщения и правните насоки** също се считаха за източници на правото (известни като „други управленчески правни инструменти“), но не и за законодателни актове. В новия Закон за законодателството те вече не се споменават. С влизането в сила на новия закон (на 1 януари 2011 г.) обаче правните насоки бяха отменени, а статистическите инструменти, издадени преди тази дата, остават в сила до отменянето им. (Статистическите съобщения се изготвят от председателя на Централната статистическа служба и съдържат правнообвързващи разпоредби, съдържащи най-вече статистически термини, методи, класификации, списъци и данни.)

1.1. Нормативни решения

Чрез нормативните решения Парламентът, правителството и други органи на централната администрация, Конституционният съд и Бюджетният съвет могат да определят собствената си организационна структура и начин на функциониране, дейност и програми за действие.

Представителните органи на местното управление също могат да установяват чрез нормативни решения своята дейност и тази на органите, които ръководят, както и програмите си за действие, организационната структура и начина на функциониране на ръководените от тях органи. По аналогичен начин представителният орган на органите на местно самоуправление на национално ниво също може да установи чрез нормативни решения своята организационна структура и начин на функциониране, дейност и програми за действие, както и тези на ръководените от него органи.

1.2. Нормативни заповеди

В рамките на своята компетентност и съгласно предвиденото в законодателството президентът на републиката, министър-председателят, ръководителите на органите на централната администрация (с изключение на правителството), председателят на Националната съдебна служба, главният прокурор, комисарят по основните права, управителят на Унгарската народна банка, председателят на Държавната сметна палата, ръководителят на столичната или районната общинска администрация, кметовете и общинските служители могат да установяват чрез нормативни заповеди организационната структура, начина на функциониране и дейността на органите, които ръководят, управляват или контролират. Освен това Парламентът, президентът на републиката, Конституционният съд, комисарят по основните права, автономните регулаторни органи, кабинетът на министър-председателя и ръководителят на официалната организация на дадено министерство могат да издават нормативни заповеди, които са задължителни за персонала на съответната структура.

2. Решения на Конституционния съд

Решенията на Конституционния съд играят важна роля в унгарската законодателна система.

Съгласно Закон CLI от 2011 г. относно Конституционния съд **функциите** на Конституционния съд са следните:

последващ контрол за съответствието на законодателството с Основния закон (процедура за последващ контрол);

предварителен контрол на съответствието на закони, които са приети, но все още не са обнародвани, и на определени разпоредби на международни договори с Основния закон;

индивидуален контрол по искането на съдия: ако в хода на производството даден съдия трябва да приложи законодателен акт, който счита за противоконституционен или който Конституционният съд е обявил за противоконституционен, съдията спира производството и иска от Конституционния съд да обяви законодателния акт или законодателната разпоредба за противоконституционни и да забрани прилагането на противоконституционния законодателен акт;

постановяване на решения по конституционни жалби, чието основание е нарушаването на права, гарантирани от Основния закон: лицето или организацията, страни по индивидуално дело, могат да подадат конституционна жалба, ако гарантираното им от Основния закон право е нарушено в резултат на прилагането на противоконституционно законодателство в хода на текущо съдебно производство по делото и са изчерпали всички налични възможности за обжалване, или нямат право на обжалване;

проверка дали даден законодателен акт не противоречи на сключено международно споразумение;

прекратяване от страна на законодателния орган на законодателни пропуски, които противоречат на Основния закон;

решаване на определени спорове за компетентност между държавните органи и между органите на местно управление и други държавни органи;

тълкуване на разпоредбите на Основния закон;

различни други производства, които попадат в компетентността му съгласно правната уредба.

Конституционният съд мотивира подробно своите решения. Решенията на Конституционния съд не могат да се обжалват и са задължителни за всички.

3. Съдебна практика на съдилищата

С цел да изпълни задължението си за осигуряване на еднакво прилагане на законодателството и да предостави юридически насоки на по-нисшестоящите съдилища, върховният съд на Унгария — **Kúria** (известен преди 1 януари 2012 г. като „Върховния съд“) постановява **решения за еднакво прилагане на законодателството и принципни съдебни решения**.

Процедурата за еднакво прилагане на законодателството може да бъде иницирана, ако развитието и единството в съдебната практика доведат до необходимост от приемането на принципно решение за еднакво прилагане на законодателството и ако даден състав на Kúria има намерение да се разграничи от решение, взето от друг състав на съда. Решението за еднакво прилагане на законодателството е задължително за всички съдилища.

Принципните решения произтичат от практиката на съдебните състави на Kúria и също насърчават единството при отсъждането.

Решенията за еднакво прилагане на законодателството и принципните решения се публикуват в **Официалния сборник с решения на Върховния съд**.

III. Приложно поле на законодателството

Географското приложно поле на законодателството обхваща територията на Унгария, докато това на указите на органите на местно управление обхваща съответния административен район на органа. Приложното поле на законодателството по отношение на лицата обхваща физическите лица, юридическите лица и организациите без правосубектност на територията на Унгария, унгарските граждани извън територията на страната, а в случая на указите на органите на местно управление — физическите лица, юридическите лица и организациите без правосубектност на територията на съответния административен район на органа.

Законът за законодателството забранява **действие с обратна сила на законите**, като се посочва, че даден законодателен акт не може да установява задължения или да ги прави по-трудноизпълними, да отнема или ограничава права или да обявява дадено поведение за незаконно в периода, предшестващ влизането му в сила.

В законодателния акт винаги трябва да бъде посочена датата **на влизане в сила** по такъв начин, че да се предвиди достатъчно време за подготовката за неговото прилагане.

Законодателният акт и подзаконовите нормативни актове трябва да влязат в сила по едно и също време. Законодателен акт (или законодателна разпоредба) загубва правната си сила, ако бъде отменен или, ако съдържа само разпоредби за изменение или отмяна — въз основа на Закона за законодателството.

IV. Бази данни с правна информация

Държавният вестник в Унгария е **Magyar Közlöny**, той се публикува в електронен вид и неговото съдържание трябва да се счита за автентично.

Държавният вестник на Унгария съдържа унгарското законодателство (без указите на органите на местно управление), включително:

решенията и определенията на Конституционния съд, които трябва да бъдат публикувани в Държавния вестник на Унгария в съответствие с правните разпоредби или въз основа на решение на Конституционния съд;

решенията на Парламента;

решенията за еднакво прилагане на законодателството на Kúria;

становищата на Националната изборителна комисия;

приложенията, включително Сборника с решения;

Официалния доклад.

Националната правна база данни (**Nemzeti Jogszabálytár**) съдържа цялото законодателство (без указите на органите на местно управление) и правните инструменти на държавната администрация в сила към датата, на която се извършва търсенето. Законодателството е представено под формата на консолидирана версия, заедно с измененията и други промени.

Можете да търсите тази информация по заглавие и номер, а е възможно да се търси и в самия текст.

Достъпът до тези бази данни е **безплатен** и без други ограничения.

Връзки по темата

[Електронен държавен вестник](#)

[Национална правна база данни](#)

Последна актуализация: 17/07/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия.

Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.